

MEČOVÁ PIATKA

napísal

G. K. CHESTERTON

ROMÁN

Bola to zaiste čudná shoda okolností, že dvaja priatelia, Francúz a Angličan, hádali sa práve o onu vec práve onoho rána. Filozofickému duchu sa môže táto shoda javiť azda menej neuveriteľne, keď dodám, že sa o onu vec hádali už každého rána po celý mesiac, čo podnikli výlet pešo po krajine južne od Fontainebleau. A práve toto opakovanie a táto rozlíčnosť názorov daly logickejšiemu a trpezlivejšiemu duchu Francúza príležitosť k záverečnej kritike.

— Priateľu, — povedal, — vraveli ste mi už niekoľko ráz, že nerozumiete francúzskemu súboju. Dovoľte mi, aby som poznamenal, že nerozumiem anglickej kritike francúzskeho súboja. Keď sme to, napríklad, včera rozoberali, doberali ste si ma pre aféru starého Le Montona so židovským novinárom, ktorý sám seba nazýva Vallonom. Pretože ten úbohý starý senátor z toho vyviazol so škrabnutím na zápästí, povedali ste, že je to fraška.

— A vy nemôžete poprieť, že to bola fraška, — odpovedal druhý zanovito.

— Ale teraz, — pokračoval jeho priateľ, —

pretože náhodou ideme okolo Château d' Orange, vyhrabávate mŕtvolu starého grófa, ktorého tu, bohvie kedy, zabil potulný rakúsky vojak, a vravíte mi s výbuchom britskej spravodlivosti, že to bola hnusná tragédia.

— Dobre, ale vy nemôžete poprieť, že to bola tragédia, — opakoval Angličan. — Vracia, že úbohá mladá grófká nemohla tam žiť v tóni tej tragédie a že predala zámok a odišla do Paríža.

— Paríž má svoje náboženské útočistia, — povedal Francúz s natrpkým úsmevom. — Ale myslím si, že ste pochabý. Nijaká vec nemôže byť len preto zlá, že je príliš nebezpečná alebo príliš bezpečná. Ak je súboj nekrvavý, nazvete nášho úbohého francúzskeho šermovníka bláznom. Ak sa skončí preliatím krvi, čím ho nazvete?

— Nazvem ho krvavým bláznom, — odpovedal Angličan.

Obe národné postavy mohli byť ukážkou, ako je národnosť skutočná a ako je nezávislá na rase, alebo aspoň na fyzických znakoch, spojovaných obyčajne s rasou. Lebo Paul Forain bol dlhý, tenký a svetlý, ale bol Francúzom od hlavy až k pätám, od končistej cisárskej brady až po končisté dlhé, úzke topánky, a v ničom taký francúzsky, ako v určitej vážnej zvedavosti, ktorá dvíhala jeho čelo do trvalej vrásky. Mohli ste na ňom vidieť, že myslí. A Henrich Monk bol malý, zavalitý a

tmavý, a predsa kovaný Angličan — Angličan v sivej škótskej látke a s krátkymi hnedými fúzmi, a v ničom taký anglický, ako v úplnom nedostatku zvedavosti, jedine azda pokiaľ sa srovnávala so zdvorilosťou. Niesol so sebou ako úbor náladu, a najmä dobrú náladu anglickej spoločenskej ústupnosti, práve tak, ako mohol mať každý dojem, že jeho sivé škótske súkno prináša s ním všade do týchto slnných krajov sivé anglické počasie. Obidvaja boli mladí a obidvaja boli profesormi na chýrnom francúzskom kolégiu — jeden právnych vied a druhý angličtiny. Avšak Forain bol takým špecialistom v istých problémoch trestného práva, že sa ho často spytovali na radu pri zvláštnych trestných prípadoch. A práve určité jeho náhľady na vraždu a zabitie viedly oboch k opätovným rozporom o súboji. Obyčajne trávil prázdniny spoločne a práve sa naraňajkovali v hostinci »U siedmich hviezd«, majúc pol míle cesty po hradskej za sebou.

Ráno sa rozbrieždilo nad opačnou stranou údolia a slnko svietilo plno na stranu, ktorou bežala hradská. Pôda sa svažovala k rieke v niekoľkých stupňovitých rovinách ako terasovitá záhrada a na jednej z nich, práve nad nimi, boli zanedbané pozemky a ponuré priečelie starého kaštieľa, obklopeného po pravej a ľavej strane rovnako ponurým priečelím borovic a smrekov, sošikovaných do nekonečna ako stratené oštepý nejakej armády, dávno zapad-

nutej v prachu. Prvé slnečné lúče, stále za-
 farbené na červeno, ligotaly sa na rade za-
 sklených parenísk na uhorky alebo podobnú
 zeleninu, vyvolávajúcu myšlienku, že toto
 miesto je aspoň od nedávna obývané, zahrie-
 vajúc na samotnom dome tmavé obločné krí-
 dla, jagajúce sa ako diamanty, tu a tam me-
 niac diamant na rubín. Ale záhrada bola zara-
 stená hustými skupinami stromov, skoro tak
 náhodilými, ako ozrutné machy, a kdesi v jej
 melancholickom bludisku, ako tušili, zradný
 plukovník Tarnow, rakúsky vojak, pretože ho
 podozrievali, že je rakúskym vyzvedačom, pre-
 bodol svojou čepeľou hrdlo Mauricea d' Orage,
 posledného pána tohoto miesta. Cesta klesala
 a pohľad ponad živý plot čoskoro uzavrel veľ-
 ký záhradný múr, tak obložený brečtanmi,
 starými viničmi a inými popínavými rastlinami,
 že vyzeral skôr ako živý plot, než múr.

— Viem, že ste sám mali súboj, hoci ani zďa-
 leka nie ste surovec, — pripúšťal Monk, po-
 kračujúc v rozhovore. — Čo sa mňa týka, ne-
 viem si predstaviť, že by som vedel dajakého
 človeka zabiť, i keby som ho najväčšmi nená-
 videl.

— Neviem o tom, že by som ho bol chcel
 naozaj zabiť, — odpovedal druhý. — Pravdi-
 vejšie by bolo povedať, že som si želal, aby
 zabil mňa. Viete, želal som si, aby bol schopný
 ma zabiť. Tomu práve nerozumieť. Ukázať,

ako mnoho vkladal do stávkky na svoju stranu sporu — hľa! Do paroma, čo je to?

Na múre, zarastenom brečtanom, zjavila sa postava, skoro čierna na rannej oblohe, takže nevideli vôbec jej tvár, ale len jej zdesený posunok. Postava hned' potom soskočila s múru a zastala na ich ceste, rozopnúc ruky, ako by prosila o pomoc.

— Ste lekári, jeden alebo druhý z vás? — volal neznámy. — Jednako musíte ísť na pomocť — človek bol zabitý.

Spozorovali teraz, že postava patrila vyťiahnutému mladíkovi, ktorého čierne vlasy a čierne šaty javily náhly neporiadok, aký možno vidieť iba na tom, čo býva obyčajne poriadne. Jedna kučera jeho čiernych lesklých vlasov bola strhnutá na oko prekážajúcou vetvou a mal jasnožlté rukavice, s ktorých jedna bola na hánkach prasknutá.

— Zabitý človek? — opakoval Monk. — Ako bol zabitý?

Ruka v žltej rukavici urobila beznádejný pohyb.

— Ach, stará hanebná história! — volal. — Príliš mnoho vína, príliš mnoho slov — koniec nasledujúceho rána. Ale Boh vie, že nás ani nenapadlo, že to pôjde tak ďaleko!

Jedným zo svižných pohybov, ktoré skrýval za svojou trochu suchou dôstojnosťou, Forain sa už vyškriabal na úzky múr a stál na ňom

a jeho anglický priateľ ho nasledoval s rovnakou čulosťou a s väčšou ľahostajnosťou. Len čo sa tam postavili, naskytol sa im dole na trávniku pohľad, ktorý vysvetľoval všetko a tvoril divý a predsa vhodný sprievod k ich vlastnému sporu.

Skupina na trávniku sa skladala z troch iných mužov v čiernych frakoch a cylindroch okrem neblahého posla, ktorého cylinder sa zagúľal pod múr, cez ktorý preskočil. Zdalo sa, že ho preskočil — mimochodom — s prudkosťou, ktorá svedčila o rýchlom pôsobení hrôzy či kajúcnosti, lebo Forain zbadal niekoľko málo metrov pozdĺž záhradného múru záhradné dvere, ktoré — hoci ich nepochybne dlho nepoužívali a hoci boly zatarasené zhrdzavenou závorou a pokryté škvrnami lišajníka — by boly prirodzenejším východom za normálnejších okolností. Ale zrak utkvel pochopiteľne na dvoch postavách, oblečených len v bielych košeliach a nohaviciach, ktoré zaiste pred chvíľou skrížily meče a okolo ktorých sa všetko ostatné točilo. Jedna z nich stála s kordom, stále napriahnutým v ruke, s holým, bielym pruhom — a bystré oko mohlo vidieť, že sa končí červenou škvrnou. Druhá postava v bielej košeli ležala ako biela handra na zelenom trávniku a meč toho istého vzoru, akosi starobylý, ležal jagavo v tráve, kam jej vypadol z ruky. Jeden zo sekundantov v čiernom kabáte sa nad ňou nakláňal a keď sa cudzinci približo-

vali, zdvihol živú tvár, tvár s okuliarmi a čiernou trojuholníkovou bradou.

— Je príliš neskoro, — povedal. — Mŕtvy.

Muž, ktorý dosiaľ držal meč, odhodil ho s hlasom, strašnejším než kliatba. Bol to dlhý, uhladený muž s nádychom elegancie i vo svojom súbojovom vyzlečení. Jeho tvár s veľmi pekným orlím profilom vyzerala belšia proti ryšavým vlasom a ryšavej briadke. Muž vedľa neho položil ruku na jeho plece a zdalo sa, že ním trochu zatriasol, hádam ho nabádajúc, aby utiekol. Tento svedok (podľa francúzskeho významu slova) bol vysoký, telnatý muž s dlhými čiernymi fúzmi, pristrihnutými ako by podľa štvorhranného vzoru jeho dlhého čierneho kabáta a mal — trochu nevhodne — do jedného oka nasadený monokel. Posledný muž zo skupiny, druhý zo sekundantov, stál nehybne a trochu obďaleč od ostatných — statný muž, oveľa mladší než jeho kamarati, s klasicickou tvárou ako by sochy a skoro tak bezvýraznou ako tvár sochy. Pohybom, spoločným celej tragickej spoločnosti, sňal cylinder pri konečnom ohlásení, ako by bol na pohrebe, a ten dojem vzbudil v anglických očiach ľahké stŕpnutie: lebo vlasy mladého muža boly ostrihané tak nakrátko a boly také bezfarebné, že mohol byť rovnako dobre holohlavý. Táto móda bola dosť obvyklá vo Francúzsku a predsa, ako sa zdalo, nesrovnávala sa s mužovou mladosťou a jeho pekným vzhľadom. Vyzeralo to, ako by

bol Apolón oholený ani východný pustovník.

— Pánovia, — povedal napokon Forain, — pretože ste ma priviedli do tejto strašlivej záležitosti, musím byť úprimný. Nemám vôbec nijakej príčiny, aby som bol farizejský. Sám som skoro zabil človeka a viem, že seknutie môže byť temer neovládateľné. Nie som, — dodal s ľahkým nádychom kyslosti, — humanitár, čo by dal odpraviť troch ľudí sekerou gilotíny, pretože jeden padol mečom. Nie som úradník, ale mám istý úradný vplyv a môžem, aby som tak povedal, stratil reputáciu. Musíte ma aspoň presvedčiť, že táto aféra bola čistá a nevyhnutelná ako moja vlastná, ináč by som bol nútený vrátiť sa k svojmu priateľovi, hostinskému »U siedmich hviezd«, ktorý ma spojí s iným mojím priateľom, šéfom polície.

A bez ďalšieho ospravedlnenia prešiel cez trávnik a pozrel na padnutú postavu, postavu zvlášť patetickú, pretože zrejme mladšiu, než hocikto z tých, čo zostali nažive, ba mladšiu, než sekundant, ktorý pribehol o pomoc. Nebolo ani chlpkov na jeho bledej tvári. A vlasy mal svetlé a začesané na spôsob, v ktorom Monk s novým, tento raz sympatickým stípnutím, spoznal spôsob anglický. O smrti nebolo pochybnosti. Krátke vyšetrenie ukázalo, že meč prenikol rovno cez srdce.

Veľký muž s veľkými čiernymi fúzmi prerušil mlčanie a odpovedal:

— Ďakujem, vám, ďakujem, pane, za vašu

úprimnosť, pretože som v istom melancholic-
kom smysle vašim hostiteľom pri tejto príle-
žitosti. Som barón Bruno, majiteľ tohoto domu
a týchto pozemkov, a práve za mojím stolom
padla ťažká urážka. Je mojou povinnosťou vo-
či nešťastnému priateľovi Le Caronovi, — a
ukázal predstavovacím gestom na šermovníka
s ryšavými fúzmi, — aby som povedal, že to
bola smrteľná urážka, po ktorej nasledovalo
priame vyzvanie na súboj. Bolo to obvinenie
zo švindlovania pri kartách, ktoré bolo stup-
ňované ešte obvinením zo zbabelosti... Ne-
spomínam s trpkosťou na mŕtveho, ale všeličo
zavinil, kým bol živý.

Monk sa obrátil na sekundantov mŕtveho
muža:

— Dosvedčujete to? — spýtal sa.

— Myslím, že je to celkom správne, — po-
vedal mladík so žltými rukavicami. — Boly
chyby na oboch stranách.

Potom dodal náhle:

— Volám sa Waldo Lorraine a hanbím sa po-
vedať, že som tým bláznom, ktorý priviedol
môjho úbohého priateľa sem k hre. Bol to
Angličan, Hubert Crane, s ktorým som sa stre-
tol v Paríži a chcel som jedine, Boh mi je sve-
dok, aby sa pobavil! A jediná služba, ktorú
som mu preukázal, je, že som mu bol svedkom
pri tomto krvavom zakončení. Tu Dr. Vandam,
ktorý je taktiež cudzincom v tomto dome, bol
mojím kolegom. Súboj bol celkom podľa pra-

vidiel, to musím povedať poctivo, ale tá hádka . . . — Odmlčal sa a tieň zahanbenia mu zatemnil jeho tmavú tvár. — Musím sa priznať, nevedel som to posúdiť a nepamätám sa na nič, než na akúsi nočnú moru. Jednoducho, pil som priveľa, takže som nevedel ani, o čo ide.

Dr. Vandam, bledý muž v okuliaroch, potriasol zarmútene hlavou a stále sa uprene pozeral na mŕtvolu.

— Nemôžem vám pomôcť, — povedal. — Bol som »U siedmich hviezd« a prišiel som, aby som už iba vyjednal podmienky súboja.

— Môj spolusvedok, pán Valence, — poznamenal barón, ukazujúc na muža s ostrihanými vlasmi, — potvrdí môj popis hádky.

— Má nejaké papiere? — pýtal sa Forain po pomlčke. — Smiem prezrieť telo?

Nikto proti tomu nič nenamietal. Keď prezrel mŕtveho muža a jeho vestu i kabát, ktoré ležali na trávniku, vyšetrovateľ našiel napokon jediný list. Krátky síce, ale potvrdzoval, pokiaľ sa dalo súdiť, príhodu, ktorú mu rozprávali. Podpísaný bol Abrahám Crane a list zrejme pochádzal od otca mŕtveho muža v Huddersfelde. Monk naozaj spoznal v jeho mene známeho priemyselného magnáta na severe. List sa týkal iba obchodnej veci, v ktorej poslali mladého muža do Paríža, ako vysvitlo, aby podpísal smluvu s parížskou filiálkou firmy Miller, Moss a Hartman. Avšak dosť dôrazné zaprisahanie, aby sa vyhýbal márn-

stiam francúzskeho hlavného mesta, prezrádza-
lo, že azda otec mal akési tušenie o márho-
tratnom živote, ktorý bol príčinou synovej
smrti. Iba jediná vec v tomto pravšednom li-
ste hodne zarážala vyšetrovateľa. Končil sa
slovami, že píšateľ sám možno príde do Fran-
cúzska, aby vypočul výsledok veci s firmou
Miller, Moss a Hartman, a ak príde, že sa u-
bytuje »U siedmich hviezd« a že bude čakať na
syna pri Château d' Orage. Zdalo sa čudné, že
by bol syn oznámil adresu práve toho miesta,
kde žil samopašným životom, tak prísne od-
sudzovaným otcom. Jediným zvláštnejším
predmetom vo vreckách okrem obvyklých
predmetov dennej potreby bol starý medailón-
ček s vyblednutou podobizňou zamračenej dá-
my.

Forain stál chvíľu zamračený, svíjajúc prsta-
mi papier, potom náhle povedal:

— Smiem ísť k vám do domu, pán barón?

Barón sa mlčky uklonil. Opustili sekundan-
tov mŕtveho muža, ktorí nastúpili stráž pri
mŕtvole, a ostatní vystupovali pomaly po sva-
hu. Kráčali pre dva dôvody pomaly — za prvé,
pretože príkra a tratiaca sa cesta bola ešte ne-
schodnejšia pre korene smrekov, na všetky
strany sa rozliezajúcich ako chvosty umierajú-
cich drakov a klzkých od zeleného slizu, ktorý
vyzeral ako ich zelená a nadprirodzene sware-
ná krv; a za druhé, pretože sa Forain každú
chvíľu zastavoval, prezerajúc si — zdanlivo

zbytočne — niektoré jednotlivosti, svedčiace o celkovom úpadku. Alebo nebol barón dlho majiteľom tohoto miesta, alebo sa veľmi málo staral o jeho vzhľad.

Čo bolo kedysi záhradou, pohltil ozrutný pýr a keď išli okolo uhorkových parenísk na svahu, Forain videl, že sú prázdne a že sklo na jednom z nich je prasknuté, ako keď býva hvezdica na ľade. Dívajúc sa uprene na otvor, Forain sa asi na minútu zastavil.

Keď vstúpili do domu dlhými zasklenými dverami, prišli najprv do okrúhlej predsiene s okrúhlym hracím stolíkom. Podľa podoby mohla to byť vari vežová izba, vyzerala však trochu jasná a slnná ako veranda, biela a zlatá v ornamentoch v slohu z osemnásteho storočia. Ale bola taká vyblednutá, ako bola kvetnatá a biela farba zožltkla a zlato zhnedlo. V tej chvíli bol tento úpadok iba pozadím mlčanlivej a predsa výmluvnej drámy, nedávnejšieho zmätku. Karty ležaly rozhádzané po stole a podlahe, ako by ich bol niekto vyrazil z ruky, ktorá ich držala. Fľaše od šampanského váľaly sa alebo stály bez ľadu a skladu všade, odpoly rozbité, skoro všetky prázdne. Stolica bola prevrhnutá. Lahko bolo uveriť tomu všetkému, čo hovoril Lorraine o orgii, ktorá mu teraz vyzerala ako nočná mora.

— Scéna nie je povznášajúca, — povedal barón s povzdychom, — a predsa myslím, že má mravné ponaučenie.

— Možno sa javí zvláštna, — odvetil Forain, — ale v mojom morálnom probléme je dokonca uspokojivá. Hoci mi je súdené umrieť, predsa sa rád napijem.

Kým hovoril, zohol sa rýchlo a zdvihol s koberca hrst kariat.

— Piková piatka, — povedal zadumane Monkovi po anglicky, — espadová, čiže mečová piatka, ak hovorievali, tuším, starí Španieli, Viete, že pik je espada, meč? Mečová, myslím totiž — piková štvorka. Piková trojka. A toto — máte tu telefon?

— Áno, v inej izbe, okolo, druhými domovými dverami, — odpovedal barón trochu zarazene.

— Použijem ho, ak dovolíte, — povedal Forain a vyšiel rýchlo z herne.

Kráčal väčším a tmavším salónom, ktorý pre akúsi príčinu zostal v prísnejšom a starobylejšom dekoratívnom slohu. Nad ním byly paro-hy. Na šere dubového vykladania a čalúnov zjavil sa lesk zbraní. A uvidel jedinú vec, ktorá upútala jeho zrak, keď kráčal k náprotivným dverám. Trofej dvoch skrížených mečov bola na jednej strane kozubu a na príslušnom mieste oproti byly prázdne háky po druhej trofeji. Pochopil, prečo sa tie dva kordy zdaly byť starobylé. Pod zlovestnými prázdnyimi hákmi stál sekretár z ebenového dreva s vyrezávanými cherubmi, grotesknými ako škriatkovia.

Forain mal pocit, ako by si ho tí čierni che-

rubi prezerali so zvedavosťou celkom neanjelskou. Chvíľu sa pozeral meravo na zásuvky sekretára a išiel ďalej.

Zavrel dvere za sebou a oni počuli ešte jedny dvere zavrieť sa vo vzdialenejšej časti budovy, ďalej smerom k hradskej, ktorá sa tiahla po odľahlejšej strane domu. Bolo ticho. Nezačuli ani zvonček, ani hovor do telefonu.

Barón Bruno spustil monokel s oka a poľahoval si trochu nervózne dlhé fúzy.

— Predpokladám, pane, — oslovil Monka, — že sa u vášho priateľa môžeme spoľahnúť na pocit čestnosti?

— Jeho ctou som si istý, — odvetil Angličan s najľahším dôrazom na privlastňovacom zámene.

Le Caron, šermovník, ktorý zostal nažive, prehovoril po prvý raz, a to drsne:

— Nech si ten pán telefonuje. Ani jedna francúzska porota by nenazvala túto biednu vec vraždou. Bola to skoro náhoda.

— Náhoda, ktorej sa bolo možno vyhnúť, — povedal Monk chladne.

Forain sa znovu zjavil a s jeho čela zmizly vrásky premýšľania.

— Barón, — ozval sa, — rozlúštil som svoj malý problém. Chcem považovať túto tragédiu za súkromnú nehodu za jedinej podmienky, — že sa všetci so mnou sídite a podáte mi zprávu, ktorá ma uspokojí, do týždňa, a to v Paríži. Povedzme — pred Café Roncevaux vo štvrtok

večer. Hodí sa vám to? Súhlasíte? Nuž dobre, vráťme sa do záhrady.

Keď znovu vyšli zasklenými dverami, stálo už slnko vysoko na nebi a každá podrobnosť na svahu a dole na trávniku sa leskla novým jasom. Keď zahli okolo skupiny stromov a vyšli nad miesto súboja, Forain sa zarazil ako skamenelý a položil na barónovo plece ruku, ktorá ho sovrela ani kliešte.

— Preboha! — volal. — To nie je vôbec možné! Musíte hneď zmiznúť!

— Čo? volal druhý.

— To išlo chytro! — povedal vyšetrovateľ. — Otec je už tu.

Sledovali jeho pohľad dolu záhradou k múru a prvou vecou, čo videli, bolo, že zahrdzavené staré záhradné dvere boly dokorán otvorené, vpúšťajúc biele svetlo hradскеj. Potom si všimli, že niekoľko metrov pred nimi bol dlhý, štíhly, šedivý muž, celkom čierno oblečený a vyzerajúci ako nejaký puritánsky minister. Stál na trávniku a pozeral na mŕtveho. Dievča v sivých šatách s čiernym klobúkom kľačalo pri mŕtvole a obidvaja sekundanti ako by z pudovej slušnosti, poodstúpili a dívali sa zasmušilo na zem. V jasnom slnečnom svetle vyzerala celá skupina ako osvetlená scéna na zelenom javisku.

— Choďte zpät všetci traja, — povedal Forain skoro srdito. — Vyjdite druhými dverami. Nesmiete sa stretnúť s ním — aspoň.

Zdalo sa, že barón po chvíľkovom váhaní súhlasí a Le Caron bol už na odchode. Vrah a jeho dvaja sekundanti kráčali k domu a zmizli v ňom ešte raz. Dlhý, mladý muž s oholenou hlavou išiel posledný, dávajúc si načas, a to bolo príčinou, že jeho dlhé nohy vyzeraly cynicky. Bol jediný zo všetkých, ktorý sotva vyzeral aspoň trochu dojatý.

— Pán Crane, tuším, — oslovil Forain olúpeného otca. — Bojím sa, že viete všetko, čo vám môžem povedať.

Šedivý muž prisvedčil. Akýsi meravý hnev bol na jeho tvári a v jeho očiach bolo niečo divého a to kontrastovalo s ovládaním výrazu, niečo, čo sa zdalo prirodzené v takej chvíli, a však čo — ako neskoršie uvideli — bolo jeho normálnym rysom i v obyčajných chvíľach.

— Pane, — povedal, — videl som konce kariet a vína a Boží súd, na vzdory všetkému, čoho som sa obával. — Potom dodal s nenáležitou jednoduchosťou, akosi skôr tragickou než komickou: — A šermovanie, pane. Bol som vždy proti tej jeho francúzskej záľube, dostávať ceny za šermovanie. Futbal je dosť zlý, so stávkami a rozličnými surovosťami, ale nevedie k tomuto. Vy ste, tuším, Angličan? — povedal náhle Monkovi. — Môžete dačo povedať o tejto ohavnej vražde?

— Vravím, že je to ohavná vražda, — povedal Monk pevne. — Hovoril som to svojmu priateľovi sotva pred polhodinou.

— Ach, a vy? — zvolal starý muž a hľadel s podozrením na Foraina. — Vari ste hájili súboje?

— Pane, — odpovedal Forain uhladene, — niet teraz času hájiť hocičo. Keby bol váš syn spadol s koňa, nehájil by som kone, i keby ste o nich hovorili tie najhoršie veci. Keby sa bol utopil na člniku, pripojil by som sa k vášmu želaniu — vidieť každý člnok na morskom dne.

Dievča pozeralo na Foraina s nevinnou silou pohľadu, ktorý bol zvedavý i bolestný, ale otec sa netrpezlivo odvrátil a oslovil Monka:

— Pretože ste aspoň vy Angličan, rád by som sa s vami poradil.

A odviedol Angličana nabok.

Ale dcéra stále pozerala na Foraina bez reči a bez pohnutia a on zas na ňu pozeral s nepopísateľným záujmom. Bola pekná ako jej brat so svetlými vlasmi a bielou tvárou, ale jej črty boly nepravidelné s oným čarovným šťastím, ktoré sa stáva krásnym raz z päťdesiatich prípadov a potom je krajšie než krása. Jej oči vyzeraly bezfarebné, ako voda a predsa také jasné, ako diamanty a keď sa s nimi stretol, Francúzovi sa so vzrastajúcim a neodvolateľným pohnutím zdalo, že sa díva zoči-voči na niečo skutočnejšie, než bola synova rozpustilosť a otcovo obmedzovanie.

— Smiem sa vás spýtať, pane, — povedala pevne, — kto boli tí traja ľudia s vami práve teraz? Boli to muži, ktorí ho zavraždili?

— Slečna, — odpovedal a akosi cítil, že všetko zatajovanie zmizlo, — užívate drsné slovo a Boh vie, že je to prirodzené. Ale nesmiem stáť pred vami a pretvarovať sa. Sám som držal takú zbraň a skoro som sa dopustil takej vraždy.

— Nepovedala by som, že vyzeráte ako vrah, — povedala mierne. — Ale oni ho zavraždili. Ten človek s červenými fúzmi, ten vyzeral ako vlk — ako dobre oblečený vlk a to je z toho všetkého najhoršie. A ten veľký, honosný človek — akože by bol iný, než strašlivý so svojimi veľkými čiernymi fúzmi a monoklom na oku?

— Zaiste, — povedal Forain úctivo, — nie je hanebné byť dobre oblečený a proti niektorému človeku sa môže hrešiť viac, než hreší sám, a predsa môže mať fúzy a monokel.

— Nie však také veľké fúzy a taký malý monokel, — odvetila s určitosťou. — Ach, videla som ich len z diaľky, ale viem, že mám pravdu.

— Viem, že si iste myslíte, že každý duelant je zločinec a že by mal byť potrestaný, — hovoril Forain zastreným hlasom. — Lenže, pretože som sa sám bil...

— Nie, nemyslím, — povedala. — Myslím, že títo duelanti by mali byť potrestaní. A aby som dokázala, čo tým mienim a čo nemienim, — a jej biela tvár sa zmenila šalebným a pred-

sa márnivým úsmevom, — chcem, aby ste ich vy potrestali.

Bolo podivné ticho. Pokojne dodala:

— Videli ste dačo sám. Máte akési tušenie, viem to určite, o tom, ako došlo medzi nimi k súboju a čo za tým všetkým bolo. Viete, že je v tom dačo naozaj škaredé, niečo oveľa horšie, než hádka pri kartách.

Uklonil sa jej a zdalo sa, že sa podvoľuje ako niekto, koho kára dávny priateľ.

— Slečna, — povedal, — som poctený vašou dôverou. A vašim príkazom.

Narovnal sa rovnako náhle a obrátil sa tvárou k otcovi, ktorý sa zatiaľ trochu priblížil v rozhovore s Monkom.

— Pán Crane, — oslovil ho vážne, — musím vás žiadať, aby ste mi chvíľu dôverovali. Tento pán, práve tak ako iní vaši krajanovia, na ktorých sa môžete obrátiť, vám iste povedia, že mi dôverovať možno. Už som sa spojil s úradmi a môžete ma dokonca považovať v istom smysle za ich zástupcu. Môžem byť zodpovedný za to, že títo ľudia, ktorí zaviniли túto hroznú príhodu, sú pod dozorom a že spravodlivosť vykoná všetko, čo uzná za spravodlivé. Ak ma poctíte schôdzkou v Paríži na budúci štvrtok, budem vám môcť povedať viac o mnohých veciach, ktoré by ste mali vedieť. Zatiaľ urobím všetky opatrenia, týkajúce sa — formálnej úcty k mŕtvemu, ktoré si žiadate.

Craneov zrak bol stále cholerický, ale uklo-

nil sa a Forain i Monk, keď opätovali pozdrav, vrátili sa po ceste k zámku. Kým sa vracali, Francúz sa znovu zastavil pri uhorkovom parenisku a ukázal na rozbité sklo.

— Toto je dosiaľ najväčšia diera v tejto histórii, — povedal, — zíva na mňa ako pekelná tlama.

— Ale! — zvolal jeho priateľ. — To sa azda mohlo predsa stať hocikedy.

— Stalo sa to dnes ráno, — odvetil Forain, — lebo ináč... nech je hocijako, rozbité kúsky sú čerstvé, nič okolo nich nenarástlo. A tu je stopa po podpätku dnu v prsti. Jeden z mužov stúpol rovno na sklo, keď išli dolu na miesto súboja.

— Ach, áno, — poznamenal Monk, — ten chlap Lorraine hovoril, že bol včera večer spitý do slepoty.

— Ale nie dnes ráno, — odpovedal Forain. — A hoci by človek, spitý do slepoty, mohol dokonca i za bieleho dňa pochopiteľne stupiť do zaskleného rámu rovno pred sebou, pochybujem, že by vytiahol z neho nohu tak čisto. Keby bol taký opitý, myslím, že by mu tá pasca podrazila nohy a potom by tu bolo rozbitého skla viac. Toto však nevyzerá, podľa mojej mienky, že ten človek bol opitý do slepoty. Skôr je pravdepodobné, že bol slepý.

— Slepý! — opakoval Monk a pritom mu naskakovala husia koža. — Veď predsa ani je-

den z tých mužov nie je slepý! Je dajaké iné vysvetlenie?

— Áno, — odpovedal Forain. — Spravili to v tme. A to je najtmavšou časťou celej veci...

Každý, kto by bol stopoval dráhu oboch priateľov nasledujúceho štvrtka večer, keď súmrak už rozžal okolo nich mnohofarebné svetlá Paríža, bol by si myslel, že nemajú iný úmysel, než chodiť po rozličných kaviarňach. A predsa ich dráhu, hoci kľukatú a bludnú, určoval pevný plán detektíva-amatéra. Forain sa išiel najprv pozrieť na grófkú, dosiaľ žijúcu vdovu po šľachticovi, čo padol v súboji pred pätnástimi rokmi na tom istom mieste. Išiel sa na ňu pozrieť v pravom slova smysle, nie ju navštíviť. Lebo sa uspokojil tým, že sedel pred kaviarňou oproti jej domu a chlípал aperitív, kým nevyšla k vozu zamračene hľadajúca dáma ustálenej krásy skôr ako obraz, než krásy stále žijúcej, ako kvet: podobizeň to z múmieovej rakvi. Potom zbežne pohliadla na podobizeň zo starého medailióna, ktorý bol vzal z vrecka mŕtveho muža, prikývol skoro pochvalne a vydal sa na cestu cez rieku k menej aristokratickej a skôr čiste obchodnej časti mesta. Keď chytro prešiel cez solídnu ulicu bánk a verejných budov, dostal sa k veľkému hotelu, vystavanému podľa toho istého dôkladného vzoru s výnimkou, že zvonku na chodníku byly rozostavené obvyklé stoly. Medzi nimi stály stried-

davo ozdobné kriky a kryté boly plátenými žalúziami, bielo a ľčerveno pruhovanými. Za jedným stolom, celkom v rohu, uvidel v poslednom zelenom prísвите večera čierne telo baróna Bruna, ktorý sedel medzi svojimi dvoma priateľmi. Žalúzia, ktorá ho zacláňala, odrezávala práve vrchnú časť jeho čierneho cylindra a Monk mal výzor akejsi čiernej babylonskej karyatídy, nesúcej celú budovu. Azda bolo čosi asýrskeho v jeho veľkej, čiernej štvorhrannej brade. Angličan mal podvedomé pokušenie prisvojiť si predsudok svojej krajanky, ale bolo zrejmé, že Forain necítil to samé. Lebo sa posadil k oným trom mužom a počal dávať najavo neočakávanú družnosť, ba pohostinnosť. Objednal víno, nútil ich do neho a potom prešiel do živého hovoru. A až po polhodine bol by ho uvidel náš nesľutočný divák, stojaci mu za päťami, ako vyskočil, vrátil sa trochu do svojej starej upiatosti, pozdravil spoločnosť a pokračoval vo svojej zvláštnej ceste.

Jeho krivolaká dráha osvetleným mestom ho viedla najprv k verejnému telefonu a potom na verejný úrad, ktorý vedel Monk stotožniť s miestom, kde mŕtve telo čakalo na lekársku prehliadku. Z tohoto miesta vyšiel s veľmi pochmúrnym výrazom ako človek, ktorý uvidel škaredý fakt, ale nehovoril nič a pokračoval v ceste na hlavné policajné komisárstvo, kde sa nejaký čas tajne radil s úradníkmi. Potom

prešiel ešte raz cez rieku, kráčajúc chytro a stále mlčky, a v pokojnom kúte Paríža zabúchal na bielu bránu budovy, ktorá kedysi bývala hotelom v starom a aristokratickom smysle, ktorá však teraz bola hotelom skôr obchodného, ale zvlášť pokojného rázu. Keď prešiel priechodom a chodbami, vyšiel do záhrady, tak odlúčenej od sveta, že samotné nebe nad západom slnka sa zdalo súkromnou žalúziou zlatých a zelených farieb ako žalúzia purpurovej a striebornej farby, pod ktorou sedel ponurý barón. Niekoľko hostí vo večerných šatách bolo roztrúsených za stolmi pod stromami, ale Forain prešiel rýchlo okolo nich k stolu pri schodoch do záhrady, za ktorým uvidel dievča v sivých šatách so zlatými vlasmi. Bola to Margita Craneová. Obzrela sa, keď sa blížil, ale povedala iba ako by bez dychu:

— Viete dačo viac o vražde?

Skôr než mohol odpovedať, zjavil sa otec hore na schodoch a Forain neurčite cítil jedným sivým šatám dievčaťa, ako sa zdalo, harmonizovali so všetkým, zostávala prísna a mrzutská čerň šiat starého muža ako protest puritána v záhrade gavalierov.

— O vražde, — opakoval silným a drsným hlasom, ktorý bolo počuť všade. — Práve o nej chceme niečo vedieť. O tejto vražde, pane!

— Pán Crane, — povedal Forain, — dúfam, že viete, ako cítim s vašim postavením, ale je len slušné, aby som vás upozornil, že v ta-

kých trestných veciach musíte hovoriť opatrne. Až to príde pred súd, vaša pravota nebude o nič lepšia, ak potupíte bez rozmyslu tých ľudí, hoci aj v súkromí. A musím povedať, že ten súboj nielen vyzeral ako súboj úplne podľa pravidiel, ale že aj tí duelanti vyzierajú ako ľudia pozoruhodne poriadni.

— Čo tým mienite? — spýtal sa starec.

— Chcem k vám byť úprimný a nechcem zapierať, že som ich od toho času videl, — odpovedal Forain. — Ba dokonca som strávil s nimi akýsi slávnostný večer — či niečo, čo som pokladal za slávnostný večer. Ale musím povedať, že sú tak málo slávnostní, ako by si len vaše svedomie mohlo želať. Naozaj, zdá sa, že majú obchodnícke spôsoby, veľmi podobné vašim. Úprimne povedané, pokúšal som sa ich prinútiť, aby pili, a zatiahnuť ich do partie kariet, ale barón a jeho priatelia chladne odmietli, povedali, že majú schôdzku, i rozišli sme sa po čiernej káve a po krátkom a vlastne čudnom rozhovore.

— Tým väčšmi ich preto nenávidím, — zvolalo dievča.

— Prenáhľujete sa, slečna, — poznamenal Forain so vzrastajúcim obdivom. — Taktiež som chápal vec v tomto duchu, hoci len na skúšku. Povedal som bez obalu nášmu milému barónovi: »Pokiaľ som si myslel, že ste spoločnosť pijanov a hráčov, považoval som to za nehodu z opilosti. Ale dovoľte, aby som vám po-

vedal, že to nevyzerá pekne, keď starší muži, sami triezvi, sami ľahostajní k hre, dostanú čierneho chlapca medzi seba a hrajú sa s ním v karty. Viete, čo to značí? To značí, že muž, ktorý je zbehlý sveta, sa s ním dá do hry — ba zdá sa, že bol až príliš zbehlý aj v hre. A horšie je, keď umlčí svojho protivníka tým, že ho vyzve na súboj, keď sám je zbehlý aj v šerme.»

— A čo na to povedali? — spýtalo sa dievča.

— Je mi to bolestné opakovať, — pokračoval Ferain, — ale bolo to pre mňa celkom nepríjemné prekvapenie. Keď sa práve zdalo, že som ich prítlačil k múru, ten červenovlasý muž, Le Caron, ktorého meč urobil smrteľný výpad, sám vyrazil ako človek, ktorý sa vzdáva všetkého zatajovania s netrpezlivosťou a vztekcom. »Mám úctu k mŕtvemu«, povedal, »ale nútite ma, aby som nič nezamlčoval. Môžem vám len povedať, že sme to neboli my, starší muži, čo sme zatiahli chlapca do pijatyky; bol to on, čo zatiahol nás. Prišiel do kaštieľa už napoly opitý a naliehal na baróna, aby objednal šampanské »U siedmich hviezd« dole na hradskej, lebo sme boli spoločnosťou ľudí, ktorí pijú málo, a pivnica nebola zásobená. Bol to on, čo naliehal na nás, aby sme hrali. Bol to on, čo si nás doberal, že sa bojíme hrať. A bol to on, čo napokon vyriekol úplne z bujnosti a šíalenej falošnosti neznesiteľný úsmešok, že švindľujeme pri hre.«

— Tomu neverím, — odvetil Crane, ale jeho dcéra mlčala a obrátila bledú a skúmavú tvár na detektíva-amatéra, ktorý pokračoval vo svojom popise rozhovoru.

— »Ach, nežiadam vás, aby ste mi verili doslova«, pokračoval Le Caron. »Spýtajte sa samotného Lorraina, spýtajte sa samotného doktora Vandama, ktorého sme poslali do hostinca po víno, takže nebol prítomný, keď sa strhla ruvačka. Zostal bokom, až sa to upokojí, a nesmútil, ako sa mi zdá, že je z toho von. Tak, ako ja, je rád, že je šosáckym meštiakom v týchto veciach. Spýtajte sa samotného hostinského. Ten vám povie, že víno sme kúpili pekne neskoro večer po príchode mladého muža. Spýtajte sa ľudí na stanici. Povedia vám, kedy mladý muž prišiel. Lahko si môžete overiť, čo hovorím.«

— Vidím vám na tvári, — ozvalo sa dievča tichým hlasom, — že ste si to overili a zistili, že má pravdu.

— Vidíte veciam do srdca, — odvetil Forain.

— Nemôžem vidieť do srdca tým mužom, — odpovedala. — Vidím len prázdne miesta, kde by mali byť ich srdcia.

— Stále sa vám zdajú byť strašní, — povedal. — Kto vám to môže vytýkať?

— Strašní! — volal starec. — Nezavraždili mi syna?

— Hovorím len ako poradca, — poznamenal

Francúz. — Viem, že nemôžete uveriť, že duellant by mohol byť úctyhodným mužom. Vravím len, že títo sa podľa skutočnosti zdajú byť úctyhodní. Neoveril som si len ich výpoveď, ale stopoval som ich trochu do minulosti. Zdá sa, že im išlo o obchodné veci, ale solídne a v značnej miere. Mal som v ruke policajné spisy a vedel by som preto o nejakom podobnom škandále, ktorý by sa ich týkal. Odpusťte mi: bojím sa, že som presvedčený, že súboj je niekedy ospravedlniteľný. Nechcem vás strašiť, keď poviem, že i tento bol ospravedlniteľný. Ale upozorňujem vás iba, že — podľa francúzskej mienky — môžu ho ospravedlniť.

— Áno, — povedalo dievča. — Sú stále hroznejší, čím viac o nich hovoríte. Ach, najhroznejší je muž — muž, ktorý môže byť vždy ospravedlnený. Počestní muži majú na tele niekoľko nekrytých miest, ako úbohý brat, ale lotri sú vždy obrnení. Je niečo tak rúhavého, ako prípad darebáka, keď jeho prípad je úplný, ako vravia právnici? Keď sudca vážne resumuje a porota sa usnesie a polícia poslúchne a všetko beží, ako keď namaže? A práve vtedy nemôžem čakať na súdny deň, až ich obielené hroby budú pukať.

— A práve vtedy, — povedal Forain pokojne, — bojujú v súboji.

Dievča sebou trochu myklo.

— Vtedy? — opakovalo.

— Vtedy, — opakoval Francúz a vztýčil hla-

vu. — Vy, slečna, ste vyriekli obranu spravodlivého duelanta. Vy ste dokázali, že súkromný gentleman má právo tasíť súkromný meč. Áno, práve vtedy robím túto zločinnú a krvavú vec, ktorá tak desí vás a vášho otca. Áno, práve vtedy sa stávam vrahom. Keď niet trhliny na tom obielenom hrobe a keď nemôžem čakať na Boží hnev. A dovoľte mi, aby som vám pripomenul, že ste ešte nepočuli koniec môjho rozhovoru s mužmi, ktorí vám spôsobili zármutok.

Crane naň stále uprene pozeral s mrazivým podozrievaním, ale dievča ako Forain súdilo, začalo intuitívne chápať. Jej tvár a oči planuly, keď sa naň dívalo.

— Nemyslíte azda... — začala a zarazila sa.

Forain vstal.

— Áno, — povedal. — Pretože som taká krvižízňivá povaha, nesmiem zostať dlhšie v takej úctyhodnej spoločnosti. Áno, slečna, vyzval som toho muža, ktorý vám zabil brata.

— Vyzval! — opakoval naježený Crane. — Vyzval — ešte viac toho — toho vraždenia! — a slová mu uviazly v hrdle. Ale dievča taktiež vstalo a vystrelo ruku ako kráľovná.

— Nie, otče, — ozvala sa. — Tento pán je náš priateľ a odrážal moje námietky poctivo. Ale teraz vidím, že je viac vo francúzskom duchu, než sme chápali. Áno, a viac vo francúzskom súboji.

Forain sa začervenal a odpovedal tichším hlasom:

— Slečna, moja inšpirácia je anglická. — A prudko sa ukloniac, odchádzal v sprievode Henricha Monka, ktorý si ho prezeral so zadržovaným potešením.

— Nemôžem byť taký namyslený, aby som dúfal, — povedal Monk veselo, — že ja sám predstavujem anglickú inšpiráciu vášho života.

— Nesmysel, — odvetil druhý nevrlo, — vráťme sa k našej veci. Keď som si predstavil, že vaše názory na súboj sa tak podobajú názorom starého Cranea, takže by ste ma preto nemohli dobre zastupovať, žiadal som sekundantov jeho nešťastného syna, aby vyjednávali ako moji. Verím, že mladý Lorraine bude veľmi užitočný a pomôže nám poďívať sa tajomstvu na koreň. Hovoril som s ním a som presvedčený o jeho veľkej schopnosti.

— A so mnou hovoríte už roky, — povedal Monk so smiechom, — a ste presvedčený o mojej veľkej tuposti.

— O vašej veľkej úprimnosti, — odpovedal Forain. — Preto vás práve nežiadam, aby ste mi tu pomáhali.

Monkove predsudky predsa nezabránily, aby sa nezúčastnil na novom stretnutí, ktoré tak chytro, ba proti pravidlám dojednali. A jeho putovanie s výstredným priateľom, ktoré mu pripomínalo premety a návraty nočného mo-

týľa, ho priviedlo po niekoľkých dňoch zasa na miesto súboja v Château d'Oraga. Záhradu baróna Bruna zrejme vybrali po druhý raz ako takýsi ústupok pre barónovú spoločnosť, ale bola to vlastne krutá výsada a všetci cítili, že ňou je. Tak málo boli naozaj náklonní zdržovať sa na mieste, kde kedysi hodovali a zápasili, že barónov automobil čakal vonku na hradskej, aby ich hneď po súboji odviezol do Paríža. Forain už dávno neurčite cítil, že barón je len ľahko priputnaný k svojmu domovu a majetku, a v tomto prípade sa zdalo, že jeho družina sa do neho vracia ako duchovia. Predsudok Margity Craenovej bol by povedal, že tóna osudu sa vznáša viditeľne nad nimi. Ale bolo rozumnejšie a súhlasilo skôr s ich viac pokojným charakterom meštiačkov, na ktorý, ako sa zdalo, mali právo, súdiť, že sú úzkostliví, keď sa vracajú na javisko svojho jediného odporného krvavého činu. Nech bol dôvod hocijaký, barónova hnedá tvár bola vážna a zasmušilá a Le Caron, keď sa znovu videl s mečom v ruke na onom osudnom trávniku, bol taký bledý, že jeho fúzy vyzeraly šarlátové ako falošné fúzy alebo ohnivé líčidlo. Monkovi sa skoro zdalo, že sa lesklý koniec vytaseného kordu ľahko chveje ako by v ruke, ktorá sa trasie.

Park, zatienený smrekmi vo svojej zanedbanej a skoro bezfarbej spustlosti vyzeral ako miesto, kde storočia mohli nebadane prechádzať. Biele ranné svetlo zdôrazňovalo šedivé

detaily a Monk sa pristihol, ako blúzni, že je to v skutočnosti iba jasenový prales prvých vekov. To azda mohlo byť pôsobením jeho nervov, ktoré boli nie neprirodzene napnuté. Veď to bol tretí súboj na týchto miestach a dva sa skončili smrťou. Voľky-nevoľky spytoval sa v duchu, či jeho priateľ nebude poslednou obeťou. Ostatne sa mu zdalo, že prípravy na súboj sú neznesiteľne zdĺhavé. Le Caron sa dlho a ticho radil so zamračeným barónom. Ba i Forainovi sekundanti, Lorraine a lekár, zdali sa skôr ochotní čakať a niečo si šepkať, než prikročiť k smrtonosnému dielu. A všetko to bolo tým čudnejšie, pretože sa zápas, keď k nemu napokon došlo, skončil vo chvíli, ako sa zdalo, ako čarodejnicky kúsok.

Ani tri razy sa meče nestretly, keď zrazu bol Le Caron bez meča. Jeho zbraň sa mu vytrhla ako živá bytosť z ruky a preletela, krútiac a blýskajúc sa, cez záhradný múr. Počuli, ako oceľ zarinčala o kamene na hradskej. Forain ho odzbrojil jediným obratom ruky.

Forain sa narovnal a vzdal česť mečom.

— Páni, — povedal, — som spokojný, ak ste aj vy. Konečne, bola to nepatrná príčina k sporu a česť na oboch stranách je, pokiaľ sa toho týka, zaistená. Teda, ak dobre chápem, vy sa, páni, ponáhľate, aby ste sa dostali do mesta.

Monk už dlho cítil, že jeho priateľ je vždy väčšmi naklonený prepustiť skupinu protivní-

kov celkom ľahko. Dlho už o nich hovorieval triezvo ako o triezvych obchodníkoch. Ale či to bol antiklimax, plynúci z bezpečnosti, alebo nie, mal pocit, že sa postavy protivníkov scvrkly a boly všednejšie a ohyzdnejšie. Orlí nos Le Caronov vyzeral skôr ako obyčajný hák. Jeho pekné šaty, zdalo sa, svedčily mu nepohodlne ako napochytro oblečenej bábke. Ba i solidný a dôstojný barón vyzeral akosi skôr ako veľká figurína pred krajčírskym sklepom. Ale najčudnejšie z toho všetkého bolo, že barónov druhý kolega, Valence s oholenou hlavou, stál rozkročený v pozadí a šklábil sa naširoko a predsa trpko. Kým sa barón a poranený bojovník uberali zamračenými záhradnými dvermi k vozu, prikročil Forain k tomuto poslednému členovi podivnej spoločnosti a hovoril s ním (na Monkovo veľké prekvapenie) rýchlo a ticho po niekoľko minút. Až keď bolo počuť, že Brunov silný hlas ho volá zvonku menom, obrátil sa a opustil záhradu.

— Exeunt lupiči! — povedal Forain s rozveselenou zmenou v hlase. — A teraz štyria detektívi pôjdu hore a urobia prehliadku lupičského brlohu.

Obrátil sa a začal po druhý raz stúpať po svahu k zámku a ostatní ho nasledovali husím pochodom. Monk, ktorý bol práve za ním, poznamenal naraz, keď prešli polovicu cesty hore:

— Tak ste ho nezabili nakoniec?

— Nechcel som ho zabiť, — odvetil jeho francúzsky priateľ.

— Čo ste teda chceli?

— Chcel som vidieť, či vie šermovať, — povedal Forain. — Nevie.

Monk sa zmäteno zadíval na dlhý vystretý, do sivých šiat oblečený chrbát postavy, stúpajúcej pred ním, ale mlčal, až Forain znovu prehovoril:

— Spomínate si, — pokračoval tento gentleman, — že starý Crane povedal, že jeho nešťastný syn dostal ceny za šermovanie. Ale tento ryšavec, pán Le Caron, sotva vie, ako sa drží kord. Pravda, je to celkom prirodzené. Veď je to iba pokojný obchodník, ako som vám hovoril, a zaobchádza viac so zlatom než s oceľou.

— Ale človeče, — volal Monk, oslovujúc zúfalo chrbát, — čo to všetko, do čerta, značí? Prečo teda Cranea zabil v súboji?

— Súboja vôbec nebolo, — odvetil Forain, neobracajúc sa.

Dr. Vandam nazadku vyrazil zo seba hlas ako by ohromenia alebo razda uľahčenia. Ale Forain hoci sa naň hrnuly otázky, nevravel už po celej ceste nič, až konečne stáli v dlhej vnútornej zámočkej komnate so zbraňami na stenách a ebenovým sekretárom, na ktorom čierni cherubi vyzerali černejší než hocikedy predtým. Forain cítil temnejšie akýsi rozpor medzi ich farbou a tvarom, ktorý vyzenal ako rúhanie. Čierni cherubi vyzerali ako čierna duša —

boli symbolom akejsi myšlienky, že peklo je obrátenou kopiou neba ako krajina, visiaca v jazere dole hlavou.

Striasol so seba tieto chvíľkové sny a zohol sa nad zásuvkami sekretára a keď sa znovu ozval, hovoril dosť pohrdavo:

— Poznáte kaštieľ, pán Lorraine, — povedal, — a očakávam, že poznáte sekretár, ba i zásuvku. Vidím, že bola nedávno otvorená.

Naozaj, zásuvka nebola celkom zavretá a keď ňou prudko mykol, vytiahol ju úplne zo sekretára. Bez ďalších slov ju odniesol i s obsahom do herne a položil ju na okrúhly stôl. A na jeho vyzvanie jeho traja kolegovia a lebo spoludetektívi si rozostavili stolice a posadili sa okolo nej. Zdalo sa, že v zásuvke sú predmety zo starožitníckeho sklepa, predmety, ktoré Balzac tak rád popisoval — prehádzaná hromada hnedých mincí, zašlých šperkov a drobností, o ktorých sa rozprávajú poviedky skutočné i vymyslené.

— No, a čo s tým? — spýtal sa Monk. — Chcete z toho dačo vytiahnuť?

— To práve nie, — odvetil Forain. — Skôr si myslím, že ta chcem niečo vrátiť.

Vytiahol z vrečka medailonček sa zamračenu podobizňou a zamyslene ho poťažkával v ruke.

— Teraz sa musíme sami seba pýtať, — pokračoval detektív ku kolegom, — prečo mladý Crane nosil toto, tento grófkín portrét.

— Nachodil sa po Paríži dosť, — povedal Dr. Vandam trochu mrzuto.

— Ak ho dobre poznala, — pokračoval Forain, — potom sa zdá byť čudné, že vôbec nezbadala jeho smutný koniec.

— Možno ho poznala trochu príliš dobre, — zvolal Lorraine a slabo sa zasmial. — Alebo vari, hoci je to škaredé, že to vravím, bola rada, že sa ho zbavila. Boly ešte horšie historiky, keď jej manžel, starý gróf...

— Vy poznáte ten kaštieľ, pán Lorraine? — opakoval Forain, pozerajúc naň pevne, ba dokonca prísne. — Myslím, že tento medailonček pochádza práve ztadeto, — hodil ho na mnohofarebnú hromádku v zásuvke.

Lorrainove oči byly doslova ako dva čierne diamanty, keď, fascinovaný, vytreštil zrak na hromádku. Zdalo sa, že je až príliš rozčuleny, aby mohol odpovedať. Forain vykladal ďalej:

— Úbohý Crane, myslím, ho zaiste našiel tu. Alebo je tiež možné, že ho tu niekto našiel a dal mu ho. Alebo je tiež možné, že niekto — ostatne je isté, že je tam pravá renesančná retiazka — talianska a z pätnásteho storočia, iba že by som sa mýlil. Sú tu cenné veci, pán Lorraine, a som presvedčený, že ich viete posúdiť.

— Málo toho viem o renesancii, — odvetil Lorraine a bledý Dr. Vandam šlahol po ňom čudným pohľadom cez okuliare.

— Bol tam aj prsteň, ako sa mi zdá, — po-

vedal Forain. — Vrátil som ta medailonček. Neráčili by ste ta, pán Lorraine, láskavo vrátiť prsteň?

Lorraine vstal, stále s úsmevom na perách, siahol dvoma prstami do vrečka vesty a vytiahol malý krúžok z tepaného zlata so zeleným kameňom.

Hneď vzápätí vyrazila Forainova ruka ponad stôl, snažiac sa ho chytiť v zápätí. Ale jeho pohyb, hoci rýchly ako jeho výpad mečom, prišiel príliš neskoro. Mladý Waldo Lorraine stál s úsmevom na perách a s renesačným prsteňom na prste, než by človek do piatich napočítal. Potom jeho noha sklzla na hladkej podlahe a padol mŕtvy cez stôl s čiernymi kučkerami medzi bohatým brakom zásuvky. Skoro súčasne s nárazom jeho pádu urobil Dr. Vandam jediný skok a už vyrazil cez zasklené dvere a zmizol záhradou ako mačka.

— Nehýbajte sa, — povedal Forain s oceľovým pokojom. — Čihá tam polícia. Pozval som ju sem minule, keď som videl v Paríži telo nebohého Cranea.

— Ale iste, — volal jeho priateľ celý zmätený, — to nebolo až vtedy, keď ste videli ranu na jeho tele.

— Totiž ranu na jeho prste, — povedal Forain.

Stál po niekoľko minút, mlčky sa pozerajúc na postavu, čo padla cez stôl, so súcitom a skoro ako by s obdivom.

— Čudné, — povedal napokon, — že umrel práve tu, s hlavou v tých starožitníckych haraburdách, medzi ktorými sa narodil a pre ktoré mal taký smysel. Videli ste, že je žid, pravda, ale Bože na nebi, aký génius! Ako váš mladý Disraeli — a bol by možno aj vynikol a naplnil svet svojou slávou. Stačily len dve — tri chyby, stačilo, že rozbil potme rám na uhorkovom parenisku, a leží tu mŕtvy vo všetkých tých mŕtvych haraburdách ako v záložníkovom sklepe, v akom sa narodil.

Nasledujúca schôdzka, ktorú si Forain dohodil so svojimi priateľmi, bola v kancelárii stráže bezpečnosti v súkromnej izbe. Monk prišiel trochu neskoro. Spoločnosť bola už pohromade okolo stola a vtedy naň čakalo posledné a záverečné prekvapenie.

Neprekvapilo ho, naozaj, že vidí Cranea a jeho dcéru, sediacu oproti Forainovi, a hádal, že predsedajúci pán s bielymi fúzmi a červenou kokardou je sám policajný prezident. Ale zatočila sa mu hlava, keď uvidel, že piate miesto zaujaly široké plecia, ostrihané vlasy a príšerne pekná tvár Valencea, mladšieho sekundanta Le Caronovho.

Starý Crane bol uprostred reči, keď vstupoval, a hovoril s obvyklým pridúšaným a samolúbym rozhorčením.

— Posielam syna, aby previedol spoločenskú smluvu o dobrom obchode s Millerom, Mossom a Hartmanom, s jednou z prvých firiem v ci-

vilizovanom svete, s filiálkami v Amerike a vo všetkých kolóniách, ohromnou ako Anglická banka. A čo sa stane? Sotva je jednou nohou vo vašej zemi, dostane sa medzi hráčsku, pijanskú a bitkársku bandu a je zabitý v barbarskej ruvačke s tasenými kordmi.

— Pán Crane, — povedal Forain uhladene, — ráčte mi odpustiť, ak vám odporujem a blažohželám. Hoci som vám priniesol takú smutnú zprávu, prinášam vám najradostnejšiu novinu, akú kedy otec počul. Vy ste skazili svojho syna. Nepil, nehral, nebil sa. Poslúchal vás do najmenších podrobností. Oddal sa úplne pánom Millerovi, Mossovi a Hartmanovi. Umrel vo vašich službách a radšej umrel, než aby vás odpustil.

Dievča sa rýchlo naklonilo vpred a bolo blede, ale žiariace.

— Čo tým chcete povedať? — volala. — Kto teda boli tí muži s mečmi a nenávisťnými tvármi? Čo robili? Kto sú to?

— Hneď vám poviem, — odpovedal Francúz pokojne. — Sú to páni Miller, Moss a Hartman, jedna z prvých firiem civilizovaného sveta, taká ohromná, ako Anglická banka.

Na druhej strane stola všetci v úžase mlčali a bol to Forain, čo pokračoval, avšak so zmenou a vyzývavosťou v hlase.

Ach, ako málo viete vy, bohatí páni moderného sveta, o modernom svete! Čo viete o Millerovi, Mossovi a Hartmanovi okrem toho, že

majú filiálky po celom svete a že sú ohromní ako Anglická banka? Vy viete, že idú až na koniec zeme, ale odkiaľ pochádzajú? Či môže dačo zabrániť, aby obchody nemenily majiteľov a ľudia aby nemenili mená? Miler je už hoci dvadsať rokov mŕtvy, ak vôbec žil. Miller môže byť miesto Müllera, alebo Müller miesto Mojžiša. Zadné dvierka každého obchodu sú dnes takým novo prichádzim otvorené — a pýtate sa niekedy, z akých dier prichádzajú? A potom si myslíte, že váš syn je stratený, ak ide do tanečnej miestnosti, a dali by ste zavrieť všetky krčmy, aby ste ho chránili pred zlou spoločnosťou. Verte mi, lepšie by ste urobili, keby ste dali zavrieť banky!

Margita Craenová naň stále uprene hľadela elektrizovanými zrakmi.

— Ale čo sa pre sľutovanie božie stalo? — volala.

Detektív sa ľahko otočil na stolicu a kývol rukou, ako by ho zasmušilo predstavoval, na Valencea, ktorý sedel, dívajúc sa na stôl s tvárou ako farebný kameň.

— Máme tu, — pokračoval Forain, — niekoho, kto pozná celú tú čudnú históriu znútra. Nepotrebuje si lámať hlavu jeho vlastnými príhodami. Z tých piatich mužov, ktorí zahrli túto strašnú frašku, je zaiste najpocitivejší a teda jediný, ktorý bol vo väzení. A jeho dávny zločin z vášne bol príčinou, že sa z človeka, ktorý mohol byť v najhoršom prípade Lorrai-

nom, stal v najhoršom prípade apač. A preto tí lotri držali povraz okolo jeho krku a dnes nie je natoľko zradcom, ako skôr zbehom. Ak držal onej ohavnej noci sviečku diablovej, nie je vyznavačom diabla. Aspoň chová málo úcty voči týmto diablom.

Dlho všetci mlčali a napokon sa kamennépery oholeného Apolóna ohrnuly a hýbaly.

— Nuž, — povedal, — nechcem vás obťažovať mnohými vecmi o týchto mužoch, ktorým som musel slúžiť. Ich skutočné mená neboly Lorraine, Le Caron atď., práve ako neboly Miller, Moss atď., hoci pod prvými boli známi v spoločnosti a pod druhými v obchode. Práve teraz si nemusíme lámať hlavu ich ozajstnými menami; som istý, že sa oni o to nikdy nestarali. Boli to väčšinou kosmopolitckí peňažníci. Bol som v ich moci a oni si ma vydržovali ako paholka a osobného strážcu, ktorý by ich chránil od toho, čoho si plne zasluhovali v rukách mnohých zničených ľudí. O nič viac nemysleli na súboj, než na to, aby išli na krížovú výpravu. Poznal som sa trochu s grófkou, ktorá nemá nič do činenia s touto príhodou, iba že im ma môj príhovor prenajala svoj dom. Jedného večera Lorraine, ktorý bol vodcom a najšikovnejším lotrom v Europe, hoci bol mladý, stál náhodou nad zásuvkou s kuriozitami, ktorú vytiahol z čierneho sekretára a položil na okrúhly hrací stôl. Našiel starý taliansky prsteň a vravel nám, že je otrávený. Vedel toho mnoho

o takých drobnostiach. Náhle okamžitým pohybom ruky prikryl zásuvku ako na ochranu, keď bolo počuť políciu. Ale uspokojil sa znovu. Nebolo nebezpečenstva, ale ten pohyb rozprával o starých časoch. Kto to spôsobil, bol muž, čo sa zjavil mlčky a stál za zasklenými dvermi, príduc hore svahom. Bol to štíhly, pekný mladík, starostlivo oblečený, s cylindrom na hlave, ktorý sňal, keď vstúpil. »Volám sa Crane«, povedal trochu upiate a nervózne a strhol si rukavicu, aby podal ruku, ktorú Lorraine potriasol veľmi vrelo. Aj ostatní sa s ním privítali a pomaly bolo vždy jasnejšie, že je to zástupca nejakej firmy, s ktorou mali dojednať dôležitú smluvu. V predsieni bolo samé vítanie a samá veselosť, ale keď mladý Crane odišiel za starým Brunom do veľkej vnútornej izby, zanechajúc klobúk a rukavice na hracom stole pri kuriozitách, zdá sa mi, že už to nešlo tak hladko. Nerozumel som celkom tomu obchodu, ale pozoroval som tých troch ostatných, ktorí mu rozumeli, a prišiel som k záveru, že Bruno ich menom robí nejaký návrh novému mladému spoločníkovi, ktorý oni pokladali za veľmi výhodný pre neho, ale ktorý on nepokladal za celkom výhodný po iných stránkach. Zdalo sa, že si boli zpočiatku istí, ale ako hovor vo vnútornej izbe pokračoval, vymenili si Vandam a Le Caron zamračené pohľady. A náhle sa ozval znútra plný, pohoršený hlas: »Myslíte si, pane, že to má otec odniesť«, a potom po nepočuteľ-

nej odpovedi: »Dôverný, pane! Myslím si, že mi otec dôveruje! Ihneď mu oznámim tento nehanebne bezočivý návrh! Nie, nie, pane, nedám sa podplatiť!« Pozoroval som Lorrainovu tvár a zdalo sa, že jeho tvár zostárľa ako žltý pergament a jeho oči sa leskly ako staré kamene na stole. Naklonil sa nad ním a, s ústami celkom pri Vandamovom uchu, povedal: »Nesmie opustiť dom. Naše dielo po celom svete je strategické, ak opustí tento dom.« »Nemôžeme ho však zadržať«, šepkal lekár a zuby mu drkotaly. »Nemôžeme!« opakoval Lorraine s príšerným úsmevom a dodal akosi ako človek v hypnóze: »Ach, môže sa urobiť všetko! Hoci som to nikdy nespravil!« Vzal jedovatý prsteň z hromady. Potom rýchlo vytiahol rukavicu mladého muža s klobúka na stole. Ozval sa výbuch reči, z vnútornej izby: »Poviem mu, že ste zlodejská banda!« a Lorraine vsunul pokojne prsteň do prstu rukavice. Za chvíľu vrazil jej majiteľ do izby. Narazil si klobúk, divo si natiahol rukavice a kráčal k zaskleným dverám. Potom ich rozrazil dokorán do zapadajúceho slnka, vykročil a klesol mŕtvy na trávnik v záhrade. Spomínam si, ako sa jeho klobúk gúľal po svahu a ako strašným sa zdalo, že sa predsa ešte pohybuje medzi kríkmi, kým ten, čo ho nosil, ležal nehybne.

— Umrel ako vojak pre zástavu, — povedal Forain.

— Azda ste už uhádli, — pokračoval Valence, — zvyšok príbehu. Zaiste samotné peklo

inšpirovalo onej noci Lorrainea, lebo celá dráma bola jeho a ním vypracovaná do posledných podrobností. Ťažkosťou pri každej vražde je, ako ukryť mŕtvolu. Rozhodol sa neukryť ju, ale ukázať. Ba skoro by som povedal, spravil jej reklamu. Chodil po salóne a jeho pohyblivá tvár pracovala premýšľaním, keď tu zazrel skrížené meče na trofeji. »Tento muž umrel v súboji,« povedal. »V Anglicku bol by umrel pri polo-vačke na kačky a v Rusku dynamitom. Vo Francúzsku umrel v súboji. Keď vezmeme na seba ľahšiu vinu, nebudú nikdy hľadať ťažšiu. To je dobré pravidlo pri priznaniach.« A znovu sa strašlivo usmieval. Neinscenoval len samotný súboj, ale i hádku pri pijatyke, ktorá ho mala vysvetliť. Mali úplne pravdu, keď vraveli, že po šampanské poslali až po chlapcovom príchode. Objednali ho až po jeho smrti. Bedlivo rozmetali karty, bedlivo rozhádzali nábytok a tak ďalej. Mimochodom povedané, neroztriasli dostatočne karty, aby oklamali pána Foraina. Potom vyzliekli Le Carona — toho najnepadnejšieho — z kabáta a to isté urobili s mŕtvym mužom a potom Lorraine s rozmyslom prebodol mečom srdce, ktoré už dávno prestalo biť. Vyzeralo to ako druhá vražda, a to horšia vražda. Potom ho odniesli v tme práve pred svitaním, takže ho iste nikto nemohol vidieť, iba na zápasisti. Lorraine myslel na hŕbu maličkosť. Vytiahol starú miniatúru grófkky zo sekretára a dal ju mŕtvemu mužovi do vrečka,

aby uviedol ľudí na nepravú stopu — ako sa naozaj stalo. Nechal mu list pána Cranea, pretože jeho výstrahy pred rozmanitosťou dosvedčovali pravdivosť príbehu. Všetko bolo pekne pripravené, a keby nebol Le Caron v tme stúpil do okna na parenisku, pochybujem, že by bol kedy pán Forain našiel dieru do celej veci.

Margita Craenová kráčala pevne z kancelárie bezpečnostnej polície, ale hore na schodišti sa zatackala a bola by bezmála spadla. Forain ju zachytil pod pazuchou a dlho na seba pozerali. Potom išli spoločne dolu po schodoch a na ulici. Stratila brata v tejto čiernej príhode, ale čo za to získala, nie je už časťou rozprávky o piatich podivných mužoch, či ako ten príbeh neskoršie nazvala, o mečovej piatke. Margaréta sa na to nespýtala už ani slovíčkom a ich ďalší rozhovor sa týkal hlboko odlišných vecí. Povedala iba:

— Bola to rana, ktorú ste objavili na jeho prste, čo vás uviedla na pravú cestu?

— Čiastočne rana na prste, — prisvedčil vážne, — a čiastočne jeho tvár. Bolo čosi stále ešte sviežeho v jeho tvári, čo bolo príčinou, že som tušil, že nie je mámotratník, ale že umrel viac ako čestne. Bolo to čosi mladého a predsa vznešenejšieho, než mladosť a krajšieho, než krása. Bolo to čosi, čo som už videl niekde inde. Naozaj, bol to, aby som tak povedal, iný obrat prípadu v Rostandovej hre: »Monsieur de Beregerac, je suis ta cousine.«

— Nerozumím vás, — odvetila.

— Bola to rodinná podoba, — znela odpoveď
jej spoločníka.

Preložil: M. B.